

in te dienen. In den volgenden jaargang mag men dus over deze belangrijke quaestie meerdere bijzonderheden te gemoet zien.

De laatste voordracht, die van Dr. J. VAN DER HOEVEN JR. (Rotterdam), handelt over *het gebruik der glandula thyreoïdea bij eenige huidziekten*. De door hem waargenomen gevallen leerden hem, dat de schildklier-behandeling schipbreuk lijdt bij psoriasis, maar bij ichthyosis en prurigo aanbeveling verdient.

Een korte gedachtenwisseling: 1°. omtrent deze conclusie (de Heer TIMMER nl. herinnert, dat Prof. VAN HAREN NOMAN bij psoriasis wél resultaten kreeg) en 2°. omtrent de door Spreker gevolgde doseering, die volgens den Heer GRAANBOOM te hoog is, besluit het boekje, dat ik in de handen van velen onzer collega's wensch. Voor geneeskundige leesgezelschappen zijn de Handelingen bij uitstek geschikt.

S. K. HULSHOFF.

INGEZONDEN.

OVER DR. BURGER'S CRITIEK VAN „DE ZORG VOOR OOR EN NEUS” EN UNIVERSITY-EXTENSION.

Critieken schijnen nu eenmaal in Nederland moeilijk geschreven te kunnen worden zonder een anti-critiek noodzakelijk te maken. Dat mijn boekje in dit *Tijdschrift* besproken werd, was tegen mijn wensch. Met opzet heb ik getracht een bespreking in wetenschappelijke geschriften te vermijden. M. i. heeft alleen het leekenpubliek te oordeelen over boekjes, die met een goed doel voor het volk geschreven zijn, daar de vorm hierbij de hoofdrol speelt. Ik vreesde dat collega's, en vooral zij die, om met de inleiding van mijn werkje te spreken, de wetenschap alleen eeren als deze zich in den tabbaard der geleerdheid hult, zich bij een eventueele beoordeeling, licht tot zoekerij (sit venia verbo) zouden laten verleiden. Deze vrees blijkt niet geheel ijdel geweest te zijn. Ik zond dan ook indertijd bij uitzondering en op verzoek een exemplaar van mijn boekje aan collega BURGER, alleen in zijn functie als correspondent van het *Internat. Centralbl. f. Laryng. u. Rhinol.*, welk blad niets wat over oor- en neusziekten geschreven wordt zonder referaat wil laten.

Waarom BURGER uitsluitend van de weetgierige dames spreekt, voor wie mijn boekje bestemd zou zijn, begrijp ik niet. Reeds deelden verscheidene weetgierige officieren, leeraren M. O. en zelfs enkele collega's mij mede, verschillende zaken uit het boekje geleerd te hebben. Mijn grootste vrees bij het schrijven, was niet duidelijk genoeg te zijn. Deze vrees is door de verklaring van collega BURGER en meer nog door zijn nadrukkelijk wijzen op dames en huismoeders, belangrijk verminderd. De schematische teekeningen achtte ik evenzeer voor de duidelijkheid noodig, die niet bijzonder in den smaak van mijn criticus schijnt te vallen. Wat zou collega BURGER willen van een eenvoudige logica voor leeken op geneeskundig gebied? Iets anders

dan ik in mijn boekje opdisch? Als leeken een otorrhoe zien, en ik vertel hun dan dat de bekleedselen der trommelholte ontstoken zijn, dat deze holte aan de hersenvliezen grenst, dat deze vliezen daardoor ook in ontsteking kunnen geraken, dat zulk een meningitis levensgevaarlijk is, dan kan het publiek het postulaat begrijpen: dus elke otorrhoe moet behandeld worden. Meer mag men van de logica op medisch gebied van het groote publiek niet eischen. Ik geef toe, dat deze logica niet veel meer is dan het regelmatig naast elkander plaatsen van praemissen, die geaccepteerd moeten worden. Daarom sprak ik van *eenvoudige logica*.

De POLITZER'sche methode bleek mij reeds zoozeer bij het meer ontwikkelde publiek bekend, dat het m. i. beter is, hierover ronduit te spreken dan door geheele of halve verzwijging te trachten, misbruik te voorkomen. Tegenover een gravida spreekt men niet meer van het kindje uit de kool.

Over sclerose schreef ik een stukje, tusschen een aantal andere. Het zou onbegrijpelijk zijn als iemand alieen dit las, voor zichzelf de diagnose vaststelde en nu van elke behandeling afzag. Juist het tegengestelde is mij gebleken. Weerhoudt de algemeen bekende, betrekkelijke onmacht der therapie tegenover tering en kanker, de twijfelende lijdens van het inwinnen van geneeskundig advies? Of heb ik zoo overmatig duidelijk geschreven, dat twijfel aan de diagnose na lezing niet meer mogelijk is?

De critiek op datgene wat ik over lupus nasi schreef, zou mij boos maken, als ik niet wist, dat BURGER ter goeder trouw is. Ik schreef: „geheel mach- „teloos staat de geneeskunde niet tegenover deze ziekte en soms gelukt het „door de eenvoudigste middelen haar te bestrijden, doch menigmaal ook „verkrijgt men trots het krachtigste ingrijpen niet meer dan een tijdelijk „succes”. Dit zou iemand, die alleen uwe critiek leest, niet vermoed hebben, collega BURGER!

Niet ik zeg, dat de resultaten der KNEIPP'sche lupus-behandeling verrassend zijn, zooals gij aan de lezers van dit *Tijdschrift* schijnt te willen doen gelooven. Dit staat in verschillende boekjes, die over KNEIPP geschreven zijn (o. a. in dat van Mej. ALBERDINK THIJM) en die gekocht en gelezen worden. Niet in staat zijnde, door feiten het tegengestelde te bewijzen, achtte ik het niet ondienstig deze bewering te vermelden op een wijze, waaruit blijkt, dat ik ze nog als een „on-dit” beschouw.

Zal een pleister op de leelijke wondeplek in de opleiding onzer vaderlandsche geneeskundigen (uwe beeldspraak, collega) nut doen, dan dient zij aan te kleven. Het is niet voldoende, dat samenstelling en vorm goed zijn. Aan uwe pen, die zeer zeker minstens evengoed versneden is als de mijne, staat het vrij een gezondheidsleer van oor en neus voor artsen te schrijven. Nuttig en dankbaar is dit schrijven alleen, als het geschrevene gelezen wordt, als de pleister pakt. Gij houdt het mij ten goede, niet waar, als ik aan dit paken eerst na rijp overleg met een deskundigen uitgever zou willen gelooven. Ik meen, dat verscheidene collega's, niet-specialisten, gelegenheid genoeg hebben, als ze willen, zich theoretisch en praktisch van de eerste beginselen van oto- en rhinologie op de hoogte te stellen. Vreemde talen, privaatsdocenten enz. staan hun hiertoe ten dienste, maar . . . velen maken er geen gebruik van. Als het aan zulke collega's blijkt, dat zelfs huismoeders eenige rationeele

elementaire begrippen van de zorg voor oor en neus hebben, kon dit wel eens aan hun belangstelling voor deze gewichtige organen ten goede komen. Ook dit heeft mij voorgezweefd, toen ik mij aan den kant der huismoeders plaatste en mij het genot ontzegde, de namen van beroemde mannen op oor- en neusheelkundig gebied ter sprake te brengen.

De uitdrukking „een lectuur . . . die onschadelijk is” heb ik voor het laatst bewaard. Deze uiting duid ik mijn criticus niet ten kwade, zij drukt een overtuiging uit, principiëel met de mijne in strijd ook wel met de zijne, waar hij van gulden regels spreekt. Ik beschouw ze als het attaquez! van een eerlijken tegenstander en gaarne kruis ik den degen met U, collega BURGER. Ik acht voor de oplossing der quaestie, of university-extension al dan niet gewenscht is, een langere, onbevooroordeelde waarneming het beste, zoo niet het eenige goede criterium. Wat ik dus verder ga zeggen, is in mijn oog evenals uw aanval slechts een parade-gevecht. Niet door schrijven zal ik U tot een voorstander van university-extension maken, evenmin als gij kunt meenen mij door uw aanval tot tegenstander te bekeeren.

En nu „in positie”! Eens hoorde ik de opmerking, dat de eenige afdoende manier om HOLLOWAY te bestrijden, gezocht had moeten worden in de manier van HOLLOWAY zelf. M. a. w. onder elke advertentie van den kwakzalver had men een bestrijding moeten plaatsen. Dit is ook mijn meening. Het is niet voldoende in de kracht van het ware en goede te gelooven, en elken aanval hierop hooghartig te negeren. Zeker, ik geloof ook, dat de waarheid ten slotte wel aan het licht komt, maar vóór het zoover gekomen is, woont HOLLOWAY in een paleis of poseert voor het nageslacht door het stichten van een hospitaal, God betere het nog als weldoener der menschheid. Het werkelijk dienen van de waarheid, sluit ook strijd tegen de leugen in zich. Elke misleiding van het publiek eischt m. i. onmiddellijke bestrijding; university-extension is voor mij het opwerpen van een wal, die de aanvallen aan kwaadwilligen bemoeilijkt.

Men mag het machtige middel der reclame niet uitsluitend in handen van gewetenlooze geldmakers laten. De omstandigheden eischen, dat men ook voor de waarheid reclame maakt, het is treurig maar waar. Zoudt ge ook niet denken, dat spoedig alle kwakzalvers-advertenties uit dag- en weekbladen verdwijnen zouden, als de Ned. Maatschappij voor Geneesk. op zich nam, zich onmiddellijk tegen elk in het bijzonder te kanten in dezelfde bladen? Wat de uitgaven betreft, geloof ik, dat de aaneengesloten goedwilligen zonder eenige moeite evenveel voor de goede zaak zouden willen en kunnen dragen, als eenige afzonderlijk staande bedriegers voor de kwade. Hetzelfde wat ik hier over advertenties schreef, acht ik ook van kracht voor bedriegerij op geneeskundig gebied in andere richting. De goedwilligen moeten zich ook rechtstreeks tot het publiek wenden en aan dit de waarheid toonen evenals de kwakzalvers hun leugens. Naast de brochure van LOUIS KUHNE een artikel in het *Handelsblad* van Dr. PIJNAPPEL, dat is m. i. de juiste weg. Niet negeren van het onware, neen, bestrijden! Bij vergiftiging past geen expectatieve behandeling maar een tegengift. Waar het onkruid zich aan ons vertoont, dient men het zoo mogelijk uit te rukken; beter en op den

duur gemakkelijker acht ik het den bodem zoodanig te bewerken, dat de ongewenschte planten geen plaats meer vinden. Als we ons rechtstreeks tot het publiek wenden en op verstandige wijze de waarheid zaaien, doen we dubbel goed: 1°. nl. bestrijden wij misbruiken, die uit onwetenheid voortvloeien, en deze zijn vele op geneeskundig gebied; 2°. laten we geen akker braak liggen ten gerieve van gewetenlooze egoïsten.

Op deze gronden ben ik een voorstander van universtiy-extension en acht ik mijn boekje nuttig.

Na een collegiaal saluut

t. a. v.

Dr. P. J. MINK.

Amsterdam, 13 Februari 1895.

Nijmegen, 26 Febr. 1895.

Geachte Redacteur!

Vergun mij een paar woorden te zeggen tot den Heer w. KOSTER GZN., naar aanleiding van diens mededeeling over *het draagvermogen der retina en der choriödea*.

De Heer KOSTER begaat in die mededeeling een zeer groote vergissing, waarvan ik het slachtoffer ben; hij laat mij dingen zeggen, die vrij wel onbegrijpelijk zijn. Volgens den Heer KOSTER waren de oogen, waarbij de vergelijkende metingen door mij gedaan werden, op de volgende wijze verkregen: „Een konijn werd door nekslag gedood; bij een der oogen werd direct na den dood de voorste oogkamer gepuncteerd. Na eenige uren werden de oogen geëxstirpeerd en in 3.5 pCt. salpeterigzuurhoudend salpeterzuur gehard. De oogen werden niet terstond na den dood uitgenomen, omdat er dan kans bestond, dat op het oogenblik, waarop de retina in het zuur gefixeerd werd, in beide oogen de druk niet gelijk zou zijn. Merkwaardigerwijze is echter bij het proefdier, dat als voorbeeld nauwkeuriger wordt beschreven, deze methode niet gevolgd; de oogen werden nl. bij konijn VIII „dadelijk geëxstirpeerd en gehard.” (blz. 350, 10de regel v. b.).

Ik zou wel eens willen weten, waar de Heer KOSTER dat alles gelezen heeft.

Het komt mij voor, dat KOSTER de twee verschillende wijzen, waarop ik de oogen behandelde (voor 2 verschillende doeleinden) met elkaar verward heeft. Op blz. 5 (referaat afdruk uit *Medisch Weekblad*) geef ik aan, op welke wijze de oogen verkregen en gehard waren, die ik noodig had om uit te maken, of de verschillende lagen van het netvlies van de oogen van hetzelfde dier, *onder gelijke omstandigheden* even dik waren. „De oogen, die ik voor dit doel aan een onderzoek onderwierp (zeg ik daar), waren op de volgende wijze verkregen. Eenige uren, nadat ik het konijn met den nekslag had gedood, werden de oogen geëxstirpeerd enz. Ik nam de oogen niet terstond na den dood uit, omdat er dan kans bestond, dat de drukking, op het oogenblik, dat de retina in het salpeterzuur gefixeerd werd, in het eerst geëxstirpeerde oog grooter was dan in het tweede. Om zuivere resultaten te verkrijgen moet de drukking op het oogenblik van fixatie, in beide oogen even groot zijn”.